

Naša kulturna organizacija.

—kr O praktičnih nalogah pedagoških krožkov je predaval tov. Mlačnik na zborovanju Učiteljskega društva za Mežiško dolino v Guštaju. Iznova je opozoril na delovanje učiteljskih delovnih združenj v Avstriji in Nemčiji, na napredek na pedagoškem in metodičnem polju drugod in na stagnacijo pri nas, na težkoče našega nadaljnjega strokovnega obrazovanja vpricho skromne domače literarne produkcije in čezdalje težje dostopnih tujih virov, na pomanjkanje centralne knjižnice. Ker se tudi učiteljska zborovanja ne morejo več vršiti tako pogosto kot doslej, dobivajo pedagoški krožki, ki združujejo učiteljsko bližnje okolice, in sicer preko okrajnih in društvenih mej, k skupnemu delu za poglobitev in nadaljno strokovno in splošno izobrazbo, vedno večji pomen. Dotlej pogrešamo duhovno vodstvo, iz centrale ni pričakovati od ped. krožkov programatičnega delovanja in znanstvenega poglobljanja in omejevanja se boje bolj na praktične naloge, na izmenjavanje praktičnih izkušenj, na medsebojno opozarjanje na dobre spise in članke in na diskusije o bližnjih dnevnih problemih. Doméniti se bo treba glede naraščanja strokovnih listov in knjig, ki jih bodo člani medsebojno zmenjavali. Ena izmed najhvaležnejših nalog ped. krožkov bo, zbiranje in obravnava učnega gradiva iz domačega okraja, bodi zgodovinskega, prirodopisnega, folklorističnega gradiva, bodi gospodarskih in socialnih statističnih podatkov. Vsa ta snov se naj zbere končno v knjigo-domovnico, ki bo važen pripomoček pri reformni pouku na osnovi modernih načel, ki zahtevajo, da bodi ožja domovina izhodišče in središče vsega pouka. Sklenilo se je, da se ustanovi poleg prevajalskega krožka, ki že eno leto deluje, še pedagoški krožek za Črno in okolico in za Dravograd in okolico. Vodstvo črnega krožka se poveri tov. Kogelniku, za vodstvo dravogradskega krožka se naprosi tov. Kaffou iz Št. Janža. Vsi trije krožki bodo vzdrževali medseboj tesne zveze, izmenjavali predavatelje in referate in se obveščali o svojih sestankih.

Predavanja in poročila pri društvih.

—s Gornjegrajsko učiteljsko društvo, 14. oktobra 1923 v Gornjem gradu. Od članov, navzočih 15.

»Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda«, poročal tov. Pulkó.

—s Marnberško učiteljsko društvo, 6. oktobra 1923 v Vuzenici. Od 28 članov, navzočih 24.

O pokrajinski skupščini UJU v Ptuj, poročala tov. O. Knapičeva.

O kongresu UJU v Ljubljani, poročala tov. Iv. Vidmarjeva.

Potovanje po Dravski dolini z demonstracijo skioptičnih slik, predaval in prednašal tov. Widmoser.

O predznakih, simptomih, infekciji raznih nalezljivih otroških boleznih, predaval zdravnik dr. Pregl.

—s Kranjsko učiteljsko društvo, 12. septembra 1923. Od članov, navzočih —?

»Kavčuk, dobava in tehniška uporaba«, predaval tov. Fr. Luznar. (Zvezano z ekskurzijo v tovarni kavčuka »Vulkan« v Kranju).

Slovenska Šolska Matica.

—Šm. Vse one poverjenike Slov. Šol. Matice, ki mi še niso poslali članskih izkazov in članarine za leto 1923., nujno prosim, da store to čimpreje, vsekakor pa do 10. decembra t. l. — Pavel Plešničar, blagajnik Slov. Šolske Matice, Ljubljana, Komenskega ulica 8.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. Koledar »Družbe sv. Cirila in Metoda« za leto 1924. Izdala in založila Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Cena 12 Din.

—kpl. »Dom i Škola«, prosvjetni polumesečnik, što ga pokreće Stjepan Dobričić, rav. učitelj u Sotu, nije izašao 15. o. mj. radi tehničkih poteškoća, ali će izaći stalno 1. XII. o. g.

Ocene.

—k. Koledar »Družbe sv. Cirila in Metoda« v Ljubljani za leto 1924, na katerega opozarjamo slovensko občinstvo in mu ga prav toplo priporočamo, ga iznenadi z lepim gradivom. Poopisu buditelja koroških Slovencev Vekoslava Legata v

koledarju za 1923 prihaja v pravkar izišem koledarju življenjepis njegovega tovariša, odličnega narodnega in slovstvenega delavca profesorja Josipa Lendovskega, kateremu je pisatelj g. vseučilišni docent dr. Iv. Grafenauer kot »svojemu prvemu učitelju slovenščine« postavil s temeljitim člankom dostojen spomenik. Poleg osmrtnice naših C. M. veljakov: drja. Ivana Tavčarja, ge. Gorišekove, Tomo Šorlija in Ivana Perdana prinaša rečeni koledar med drugim zgodovinsko važen spis: Zmaji brez zob — t. j. osmrtnica nemških napadalnih društev Schulvereina, Südmärke, Alpenvereina. Čitajte, kaj se je po razpustu teh »zmajev« zgodilo z njihovo zapuščino na našem ozemlju! Ne prezrite v koledarju ljubkih prizorov iz Prekmurske, ki jih je nanizal ondetni rojak v potopisu: V Beltince. Poročilo o letošnji veliki skupščini sledi točno sestavljena bilanca; njene številke so glase opomin Slovincem, naj izdatno podpirajo Družbo sv. Cirila in Metoda, da bo mogla izvrševati čezdalje bolj naraščajočo nalogo. Družba prodaja in razpošilja koledar po 12 Din, kar pa je minimalna cena, v resnici jo stane letošnji koledar več, zato prosimo nujno imovitejše odjemalce, da bi blagovolili primakniti še kak znesek.

Naše narodno prosvetno delo.

MISLI K »ŠOLSKEMU ODRU«.

Kot na vsako novo stvar, tako smo se vrgli — pod vplivom delavne šole — v zadnjem času tudi na šolske odre z vsem ognjem. Igra se vsekrizem, dostikrat brez pravega namena. Kajti gola zabava in materialni dobiček še nikakor nista končni cilj šolskih prireditev.

Vse to pa se dela večkrat tudi brez kontrole in pravega kriterija, kar pač slučajno pride pod roko in je bilo po izjavah v raznih listih že kje »z uspehom« uprizorjeno. Dognalo se je, da so bile prireditve, ki jih je časopisje na vso moč hvalilo, pod vsako kritiko, bodisi z vzgojnega ali literarno-estetskega stališča. Žal, da igrajo pri takih zadevah večkrat prvo vijolino osebne ambicije. Tu pa je treba temeljite odpomoči.

Do sedaj je šlo pri nas nekako takole: Nekdo si zamisli storijo, jo vrže na papir, misleč, da je za mladino hitro dobro. Opopra in osoli jo z debelimi ocvirki banalnih dovtipov ali nenaravno sentimentalnosti, spravi vsa mogoča in nemogoča nasprotja v neko zvezo, ki ji pravimo otrobarija. Ljudje se smejejo neumnosti na debelo in po deželi gre glas: imenitno uspejo, ljudstvo navdušeno, mladina se je izkazala. — Stavili da bi tudi dramaturg »Grofica beračica« ljudem kar najbolj ugajala, kar pa vendar še ni merilo za estetsko vrednost dela. — Po tej poti, kot smo jo nastopili, ne pridemo nikamor, ako si še pravočasno ne naredimo trdnih načrtov.

Posameznik tega ne zmore, delo treba deliti, organizirati. Kajti ravno mi učitelji smo bili tekom svojih študij tako malo deležni stroge umetniške naobrazbe, da bi se brez resnih predpriprav ne bili smeli lotiti tako važnega dela kot je življenje odra. Zato je odobravitelj srečno misel našega narodno-prosvetnega odseka, da je začel na tem polju na novo orati ledino. Izbirajo se že igre, ki jim tudi z literarnega stališča — in to je merodajno — ne bo kaj oprekati. Te bo izdaljal odsek v knjižicah »Šolski oder«, z dvogovori, deklamacijami itd. Vendar imenovani odsek vsemu temu ogromnemu delu ne bo mogel biti kos, ako mu ne priskoči na pomoč vsak po svojih močeh. Dobiti bo treba natančen vpogled v dosedanje delovanje šolskih odrov in si preskrbeti snovi, ki je mogoče prav uporabna, pa ni prišla še v javnost.

Zato predlagam: Vsa okrajna učiteljska društva naj zberejo vse igre, (ali vsaj naslove z imeni avtorjev in z viri, kje bi se dobile), ki so se igrale v tukajšnjem okraju, s kratko opombo, kak vtis so napravile, toda brez pretiravanja. Posebno posrečeni prizorčki (dvospevi, dvogovori, deklamacije itd.), naj se natančneje opišejo, kako so se priredili.

Za take uporabne prireditve pa naj izplača založništvo primeren honorar.

Kdor ve za naslove dobrih iger tujih literatov, naj jih istotako sporoči potom okrajnih učiteljskih društev gorenjemu odseku, oziroma mu posodi knjigo.

Na ta način pridemo enkrat do resnega delovanja po nekih smernicah, da ne bo hodil vsak svoje poti.

Dolžnost šolskih vodstev pa je, da knjižice »Šolskega odra« takoj naroče ko izidejo, ker bodo obenem tudi zelo pripravno čtivo za šolarske knjižnice.

Opomba uredništva: S tem stališčem se v polni meri strinjamo, dasi ostane naša podpora šolskim odrom pri tem neokrnjena. Čas je pa nastopil, da se prične gledati malo več tudi na literarno in estetsko stran pri prireditvah in da se spravi vse poedino delovanje v celoto. V tem oziru bomo prinesli še večkrat kako besedo, ki naj pa ne zamori, temveč le povzdigne naše delo.

—po Zložljiv šolski oder. Obmejne šole Spodnja, Gornja Kungota in Svečina so si nabavile skupni, prenosljivi, jako praktični šolski oder, izdelan po načrtu tov. V. Froma. Sestavljeni oder zavzema 33 m² prostora, zloženi niti 3 m². Po črtežu (1:10) ga napravi vsak vaški mizar. Ako bi črtež zahtevalo dovoljno število šol, bi se isti litografil. Cena komadu 10 Din v korist učiteljskih ustanov za našo deco! Naročila zbira: Šolsko vodstvo Sp. Kungota, pošta Pesnica.

Šolski odri in pevski zbori.

—po »Deveta dežela« na Gomilskem. Dne 21. oktobra t. l. je priredilo v proslavo krstnega dneva našega prestolonaslednika tukajšnje učiteljstvo s šolsko mladino gledališko predstavo, združeno z deklamacijami in petjem. Prireditve sta otvorili domoljubni deklamaciji »Pozdrav ti domovina, o Jugoslavija« in »Mladi Jugoslovčanek«. Potem se je uprizorila jako šaljiva, a tudi ukovita mladinska igra »V deveti deželi«, v 5 slikah. Prostrani »Gasilni dom« je bil poln. Zakasneli gostje so se zastoj poskušali preriti v dvorano. Kljub silnitesnobi je vladalo med občinstvom veselo razpoloženje. Smeha ni bilo ne konca ne kraja. Predstava se je vrlo dobro obnesla, kajti otroci so igrali res presenetljivo dobro. Vsa čast tovarišicama Mikličevima, ki sta jih tako izorno izvežbali. Pa tudi peli so učenci Žirovnikovo »Tiček« in Grbičovo »Pastirček« triglasno kaj pogumno, ubrano in tudi z občutkom, da jim je občinstvo živahno ploskalo. Zaključil je to prireditve nagovor šolskega voditelja, v kojem se je zahvalil vsem činiteljem za izdatno podporo, ki je omogočila učiteljstvu uprizoritev tega igrokaza. Nadalje se je spominjal današnje krstne slave našega prestolonaslednika. Zelel je prvorojencu naše kraljeve dvojice, da bi mu vile Rojenice naklonile prav srečno bodočnost in da bi nekdanj za njegovega vladanja napočila zlata doba naši divni jugoslovanski domovini. Naposled je pozval šolsko mladino in vse občinstvo, naj v tem zmislu zakliče naši kraljevi dvojici in njenemu nežnemu potomcu trikratni gromoviti »Živio«. Po krepkem odzivu je zapela šolska mladina sklepoma prav navdušeno našo narodno himno. Ta prireditve je imela tudi za naše razmere naravnost sijajen gnoten uspeh. Donesla nam je 2259 Din vstopnine. Nabavili si bomo torej lahko precejšnjo zalogo učnih knjig za ubožne učence ter bode še nekaj preostalo za izletne namene. Končno še pripomimo, da je mladinska igra »V deveti deželi« jako zanimiva, hvaležna, pa tudi ukovita ter se priporoča vsem šolam v uprizoritev. Avtor ji je bajne neki anonimni tovariš iz Ljubljanske okolice.

—po Šolski oder v Konjicah. 27. in 28. oktobra sta šoli v Konjicah priredili z otroci v telovadnici deške šole Ribičičevo mladinsko igro »V kraljestvu palčkov«, ki je v vsakem oziru uspela krasno. Obakrat je bila dvorana nabito polna. Moralni, kakor gnoten uspeh sijajen. Čisti dobiček se porabi za povečanje šolarskih knjižnic obeh šol. Norček je s svojim sigurnim in samostojnim nastopom ter s svojo hudomušnostjo občinstvu posebno ugajal. Prizori z nastopi vil z ubranim petjem ob krasni razsvetljavi, so občinstvo naravnost očarali.

Gospodarsko delo.

—pg Na Martinovo nedeljo dopoldne je imel poučno predavanje: »O sadjarstvu in sadni kupčiji« tov. Božo Račić v Semiču, popoldne pa v Gribljah »O važnosti gospodinjstva«. Tam se bo vršil letos gospodinjški tečaj, kjer bosta poučevala tov. Ljubica Uršičeva in tov. B. Račić. Gospodinjški tečaj te vrste (z dvodnevni poukom v tednu) so zelo praktični in se bodo obnesli povsod. Taki tečaji so tudi potrebni, da se lahko dekleta na njih podlagi lahko sama potem potom knjig izobrazujejo. Zimski večeri so zelo pripravi. Pouk se tudi honorira.

Obrambni vestnik.

—ob Obsojeno obrekovanje učiteljstva. Satisfakcija tov. Knafliču. — Marihorska »Straža« je že dolgo v najgorstasnejših psovkah napadala med drugimi tudi tov. nadučitelja Radoslava Knafliča iz Radvanja, ki je za neosnovane napade ponovno zaman iskal zadoščenja. Slamnati odgovorni urednik poslanec Pušenjak ga je vedno napodil k faktučnemu uredniku duhovniku Golecu, ki pa je zadoščenje odklonil in so se v »Straži« nadaljevali in množili še grši napadi in psovke na Knafliča. — Zadnji napad si je častiti g. Golec privoščil še v predzadnji »Straži« tik pred sodno razpravo. Neposredno pred zadnjo razpravo, ko je bilo poklicano kot prič vse učiteljstvo iz Radvanja, pa je Golčev zastopnik uvidel brezupnost zmagati ter ponudil tov. Knafliču poravnavo s preklicem in obžalovanjem žalitev. Tov. Knaflič je kljub temu, da ga je »Straža« še pretekli teden nanovo blatila, pokazal velikodušno moralno višino ter nasprotniku odpustil. — Zastopnik Golec je nato vse žalitve preklical v imenu svojega klienta ter obžaloval in se zavezal plačati vse stroške.

Učiteljski pravnik.

—§ Uvrstitev zabavilj v kategorije po novem zakonu. V besedilu o razdelitvi učiteljstva na položajne plače je pri III. kategoriji, nanašajočem se na otroške vrtarice, pač gotovo pogršek. Po tem besedilu pripadale bi v to kategorijo le one otroške vrtarice, ki so napravile izpit po čl. 31. zakona o narodnih šolah iz leta 1904. — to je one v Srbiji. Ob sebi razumno pa je, da pripadajo v to kategorijo tudi ostale otroške vrtarice, ki so napravile izpit na drž. učiteljskih nekdanje Avstrije. Saj smo bile tudi doslej vedno enako plačane, one z izpitom po čl. 31. in me z izpitom, položenim po avstrijskem šolskem zakonu, Merodajen je vendar le strokovni izpit, katerega imamo me, kakor one. Naša izobrazba ne zaostaja v ničemer za onimi, ki so si pridobile usposobljenostno izpričevalo po čl. 31. šol. zakona. Po avstrijskem šolskem zakonu podvreči smo se morale vzprejemnemu izpitu za učiteljske. Na podlagi tega izpita vzprejete smo bile v tečaj otroških vrtaric, vršče se na učiteljsku. Koncem leta pridobile smo si usposobljenostno izpričevalo otroške vrtarice in s tem pravico do službovanja na javnih otroških vrtcih. Da pa smo si pridobile prakso, hospitovale smo nato po eno leto ali še dalje na kakem dobro urejenem vrtcu. Za voditeljico otroškega vrtca predpisano je bilo maturitetno izpričevalo učiteljskega, vendar pa se je po ministrski odredbi spregledalo to zahtevo, ako se je izkazalo, da je otroška vrtarica, katera naj bi postala voditeljica, imela za sabo vsaj dve-ali večletno uspešno službovanje. Iz tega je pač razvidno, da pripadamo v ono kategorijo, kakor naše tovarišice v Srbiji. — Opomba: V prilog enaki uvrstitvi govorita tudi člena 8. in 230. uradniškega zakona. — Uredništvo.

—§ Kdo je gospodar šole? Zeitschrift für das öster. Volksschulwesen XII. Jahrg. 1901. (XV./436.) No. 3 Entscheidung des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 1. September 1900, Z. 23.624 betreffend die Stellung des Ortschulrathes in Hinsicht auf das Schulgebäude. Mit dieser Entscheidung hat das k. k. Ministerium für Kultus und Unterricht anlässlich eines speciellen Falles ausgesprochen, dass der Ortsschulrath in Bezug auf das Schulhaus nicht Hausherr, sondern nur Hausinspector ist, und dass die Bewilligung der Benützung von Schullocalitäten zu anderen als zu Schulzwecken nicht in den Wirkungskreis des Ortsschulrathes gehört.

Naša gospodarska organizacija.

—g. »Ganglovi kamni za učiteljski konvikt« se dele po njih velikosti na štiri vrste, I. vrsta (najmanjši kamen) za posamezne učitelje in učiteljice velja 10 do 50 Din. — II. vrste kamen — za učiteljske rodbine — velja 50 do 100 Din. — III. vrste kamen je določen učiteljskim zborom na večzadrednicah in velja 100 do 500 Din. Uspeh odvisen od šolskih voditeljev. — IV. vrste kamen od 500 do 1000 Din je pa namenjen učiteljskim društvom in učiteljskim zadrugam. »Učiteljsko društvo za novo-meški okraj« je dalo že lep zgled